

DIDAKTIKA OV3

STRUKTURA SEMINÁŘŮ

- × Příklady využití projektů/výukových programů neziskových organizací v OV
- × Projektová výuka v OV.
- × Morální dilemata v OV
- × Hodnocení v OV.
- × Výzkumy v OV.

Struktura návrhu projektu (4-6 stran)

- ✘ Název projektu.
- ✘ Smysl projektu.
- ✘ Cíle projektu (kognitivní, afektivní, psychomotorické) + výstupy projektu (realizované činnosti, vyrobené předměty, atp.).
- ✘ Typologie projektu (délky, prostředí, počtu účastníků, organizace, inf.zdrojů).

-
- ✘ Zařazení projektu v rámci Výchovy k občanství (tematické okruhy).
  - ✘ Vztah k dalším vzdělávacím oborům (vyučovacím předmětům), průřezovým tématům.
  - ✘ Výukové metody, výukové organizační formy, vyučovací prostředky .

Popis jednotlivých fází projektu

- × I. Přípravná část
- × II. Realizační část
- × III. Prezentační část
- × IV. Hodnotící část

VÝVOJ POJETÍ PROJEKTOVÉ VÝUKY

- ✘ Původ v latinském „PROICIO“.
- ✘ Pragmatická pedagogika – J. Dewey,
- ✘ „celé dítě“, propojení školy a reálného života,
- ✘ W. Kilpatrick,
- ✘ „úkol, který můžeme předložit žáku tak, aby se mu zdál životně důležitý tím, že se blíží skutečné činnosti lidí v životě“,
- ✘ od praxe k docenění teorie.

ZNAKY PROJEKTOVÉ VÝUKY

- ✘ Propojuje teoretickou a praktickou část.
- ✘ Koncentruje se kolem základní ideje.
- ✘ Komplexně ovlivňuje žákovu osobnost, je systémem činností, metod.
- ✘ Zkoumá daný problém z různých úhlů pohledu.
- ✘ Pedagog v roli konzultanta.
- ✘ Propojuje život školy se životem obce (širší společnosti).

FÁZE PROJEKTU

- × Plánování projektu (viz typologie)
- × Realizace projektu
- × Prezentace výstupů
- × Hodnocení projektu

TYPOLOGIE PROJEKTU

- ✘ Z hlediska: navrhovatele projektu
délky projektu
prostředí projektu
počtu účastníků na projektu
způsobu organizace projektu
informačních zdrojů použitých v projektu

LITERATURA

- ✘ Dvořáková, M. Projektové vyučování v české škole: vývoj, inspirace, současné problémy. 1. vyd., Praha: Karolinum, 2009, 158 s.
- ✘ Kašová, J. Učíme v projektech. Portál 2009
- ✘ Kašová, J. Škola trochu jinak. Projektové vyučování v teorii a praxi. Kroměříž 1995
- ✘ Kratochvílová, J. Teorie a praxe projektové výuky. Brno 2006
- ✘ Valenta, J. Pohledy. Projektová metoda ve škole a za školou. Praha 1993
- ✘ Kubínová M. Projekty (ve vyučování matematice) - cesta k tvořivosti a samostatnosti. Praha: Univerzita Karlova - Pedagogická fakulta, 2002. 256 s. ISBN 80-7290-088-9.

GLOBALNÍ VÝCHOVA V OBČANSKÉ VÝCHOVĚ

× Literatura:

Činčera, J. *Environmentální výchova, od cílů k prostředkům*. Brno 2007.

Horká, H. *Ekologická dimenze výchovy a vzdělávání ve škole 21. století*. Brno 2005.

Horká, H. *Výchova pro 21. století*. Brno 2000.

Pike, Selby. *Globální výchova*. Grada 1994

Pike, Selby. *Cvičení a hry pro globální výchovu I. II*. Praha 2000.

-
- ✘ Vznik v 80. letech 20.stol. (Velká Británie, Kanada), Graham Pike a David Selby,
  - ✘ reakce na „krizi školy“,
  - ✘ jeho filosofie je založena na globálním – systémové pojetí světa,
  - ✘ holismus - reakce na mechanistické pojetí světa,

<i>Mechanistický pohled na svět</i>	<i>Systémový/holistický pohled na svět</i>
Celek je součet svých částí.	Systém je větší než součet jeho částí, části jsou v konečném pohledu abstrakcí, jejichž fungování nelze porozumět bez pochopení vztahů v celém systému.
Jevy a události jsou pozorovány odděleně a nezávisle na sobě.	Jevy a události je třeba vidět jako dynamicky a systematicky propojené v čase a prostoru.
Pozorovaná realita nezávisí na pozorovateli. Úplnou objektivitu lze dosáhnout, zvláště podaří-li se oddělit fakta a hodnoty.	Pozorovaný a pozorovatel jsou ve vzájemném a obousměrném vztahu. Co si pozorovatel vybere jako objekt pozorování, jak pozorování provádí a jak interpretuje to, co zjistí, je ovlivněno jeho prioritami, hodnotami a rámcem myšlení a vnímání. Lze dosáhnout pouze relativní objektivnosti.
Racionální znalosti a logická úvaha jsou nadřazeny duchovnu, intuici a citům.	Pro plné a neomezené využití lidských a osobních možností znalosti a logika musí být doplněna a posílena city, intuicí a jinými duchovními schopnostmi.
Zaměření a preference analýzy, pochopení jevů pomocí jejich rozebrání na části.	Použití a preference syntézy.
Problémy jsou zkoumány lineárně s použitím vztahů příčina-důsledek a problém-řešení, technické řešení je možné.	Na problémy pohlíží jako na vzájemně propojenou, vícevrstevnou síť, technické řešení neexistuje.
Vědění je rozděleno do jednotlivých oborů a do oddělených oblastí (ekonomické, politické, ekologické, sociální).	Vědění nelze s konečnou platností rozdělit do oborů a oblastí.
Lidstvo se vydělilo z přírodního světa a planetárních systémů a může obojí řídit.	Lidstvo je připoutáno k přírodě, lidé jsou závislí na přírodních systémech. Bude-li si toho vědomo, nebude jednat tak, aby s planetou ohrožovalo samo sebe.
Roztříštěná povaha světa - a naše vlastní fyziologie a psychologie - vyžadují schopnosti a znalosti specialistů, na něž se můžeme spolehnout.	Široké využití našich vlastních schopností nás postupně vybaví k tomu, abychom sami řešili svoje problémy a měnili svůj život. S tím úměrně bude klesat naše závislost na odbornících a specialistech.

-
- × systémové pojetí -prvky reality vzájemně propojené , propojenost má rozměr prostorový, časový, lidský, problémový.
  - × Prostorová dimenze
  - × Časová dimenze
  - × Lidská – vnitřní dimenze
  - × Dimenze problémů

VYBRANÉ PRINCIPY GLOBÁLNÍ VÝCHOVY

- × Důraz na všelidské hodnoty,
- × centrální úloha zkušenosti žáka,
- × vzdělání vedoucí k participaci,
- × vzdělání jako uvědomělá péče o Zemi.

VYMEZENÍ CÍLŮ GLOBÁLNÍ VÝCHOVY

- ✘ Systémové myšlení,
- ✘ různost pohledů na svět,
- ✘ individuální vztah k planetě,
- ✘ zapojení se, procesualnost.

-
- ✘ Komplexnost témat:
  - ✘ problematika politického a ekonomického vývoje, životního prostředí, rovnosti ras a pohlaví, celostně chápaného zdraví, míru, řešení konfliktů, práv a odpovědnosti apod.
  - ✘ Těsná vazba s tématy Výchovy k občanství (Člověk ve společnosti, jako jedinec, Stát a hospodářství, právo, Mezinárodní vztahy a globální svět)

-
- ✘ Další vývoj globální výchovy – rozšíření vnitřní dimenze, pomocí metod jako je jóga, tanec, meditace, dechová cvičení či terapeutické techniky.

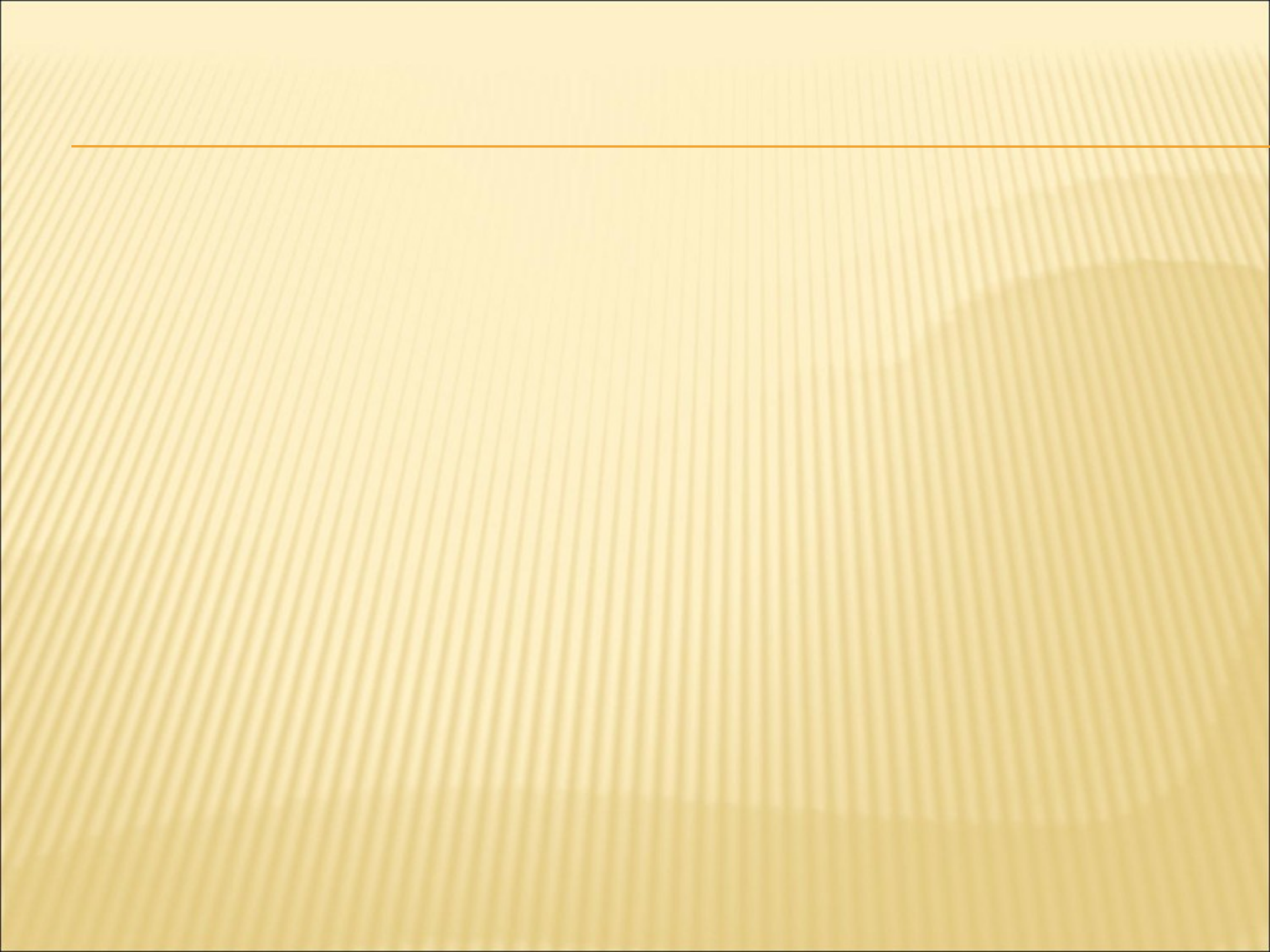
METODICKÉ POSTUPY REALIZACE

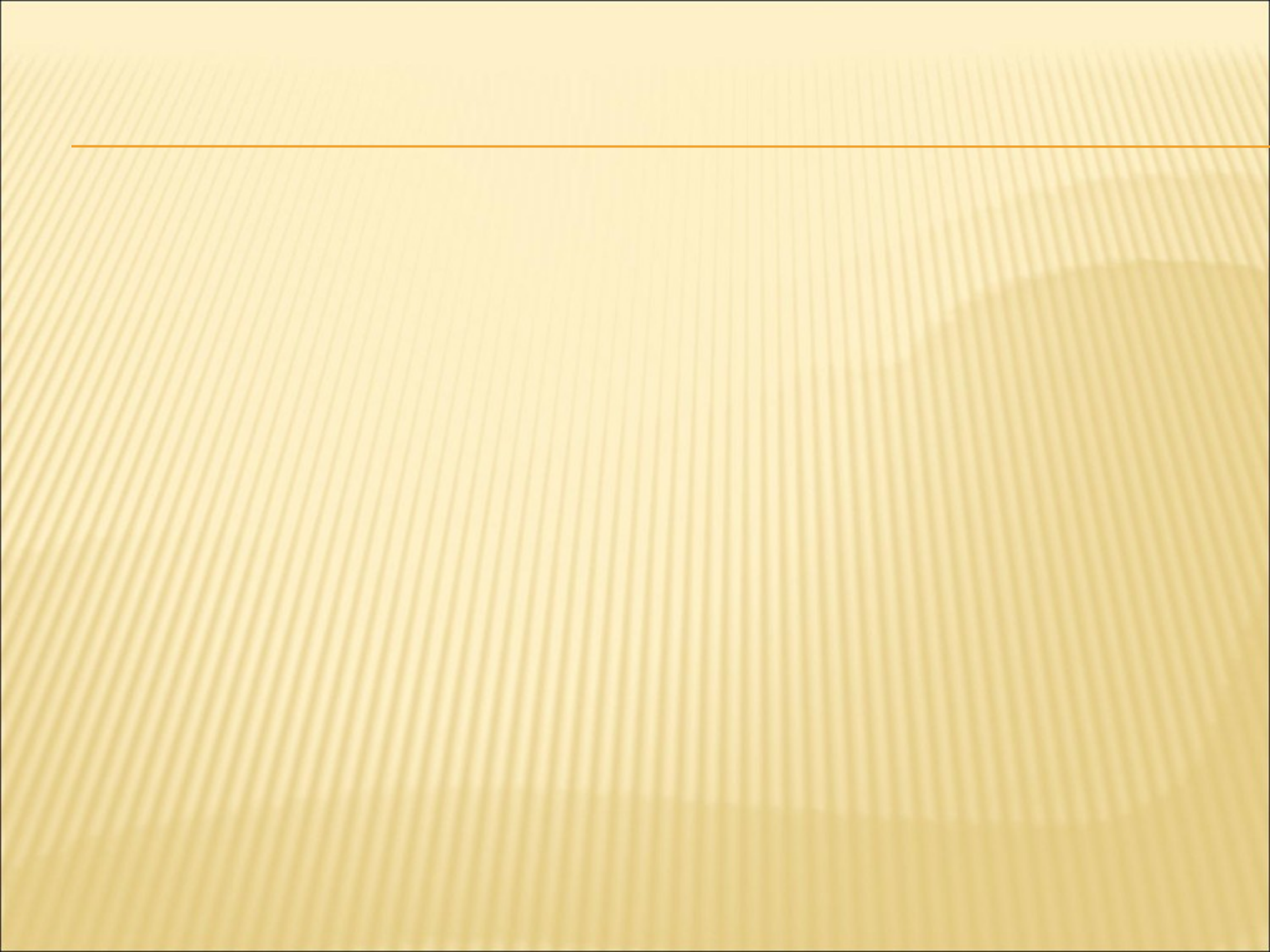

- ✘ Rozvoj kognitivní složky – např. kritické čtení textu, diskusní techniky, skupinové řešení problémů,
- ✘ rozvoj postojů, životních hodnot žáků - metody založené na prožitcích a zkušenostech žáků, simulační hry, hraní rolí, projektová výuka.

-
- ✘ Výchova k občanství participuje na vytváření odpovídajícího vztahu jedince k životnímu prostředí.
  - ✘ Obsahová provázanost je patrná v tematickém okruhu Mezinárodní vztahy a globální svět – globální problémy – souvislost mezi globálními a lokálními problémy – reflektuje systémové pojetí.

EKOLOGICKÝ ROZMĚR GLOBÁLNÍ VÝCHOVY

- ✘ Globální výchovu dnes můžeme chápat jako jeden z proudů environmentální výchovy,
- ✘ opírá se o koncept trvale udržitelného rozvoje - *„je takovým rozvojem, který naplňuje potřeby přítomných generací, aniž by ohrozil schopnost naplňovat je i generacím budoucím.“*
- ✘ *Ekologie (E. Haeckel, 1869),*
- ✘ *environmentální výchova (1947).*

-
- ✘ Systémové pojetí výchovy pro trvale udržitelný rozvoj,
  - ✘ vytvoření žádoucích postojů jedince, překonání egocentrismu, antropocentrismu.

PRŮŘEZOVÉ TÉMA ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA

- × Obsahuje tematické okruhy:
- × **Ekosystémy**
- × **Základní podmínky života**
- × **Lidské aktivity a problémy životního prostředí**
- × **Vztah člověka k prostředí**

-
- ✘ Integrace EV s nejbližšími přírodovědnými předměty - vzdělávací oblast Člověk a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis),
  - ✘ propojení s Výchovou k občanství - **Vztah člověka k prostředí, případně Lidské aktivity a problémy životního prostředí**

-
- × **Vztah člověka k prostředí – naše obec** (přírodní zdroje, jejich původ, způsoby využívání a řešení odpadového hospodářství, příroda a kultura obce a její ochrana, zajišťování ochrany životního prostředí v obci - instituce, nevládní organizace, lidé); náš **životní styl** (spotřeba věcí, energie, odpady, způsoby jednání a vlivy na prostředí); aktuální (lokální) ekologický problém (příklad problému, jeho příčina, důsledky, souvislosti, možnosti a způsoby řešení, hodnocení, vlastní názor, jeho zdůvodňování a prezentace); prostředí a **zdraví** (rozmanitost vlivů prostředí na zdraví, jejich komplexní a synergické působení, možnosti a způsoby ochrany zdraví); nerovnoměrnost života na Zemi (rozdílné podmínky prostředí a rozdílný společenský vývoj na Zemi, příčiny a důsledky zvyšování rozdílů **globalizace** a principy udržitelnosti rozvoje, příklady jejich uplatňování ve světě, u nás)

-
- ✘ **Lidské aktivity a problémy životního prostředí** – zemědělství a životní prostředí, ekologické zemědělství; doprava a životní prostředí (význam a vývoj, energetické zdroje dopravy a její vlivy na prostředí, druhy dopravy a ekologická zátěž, doprava a globalizace); průmysl a životní prostředí (průmyslová revoluce a demografický vývoj, vlivy průmyslu na prostředí, zpracovávané materiály a jejich působení, vliv právních a ekonomických nástrojů na vztahy průmyslu k ochraně životního prostředí, průmysl a udržitelný rozvoj společnosti); odpady ochrana přírody a kulturních památek (význam ochrany přírody a kulturních památek; právní řešení u nás, v EU a ve světě, příklady z okolí, zásada předběžné opatrnosti; ochrana přírody při masových sportovních akcích – zásady MOV) změny v krajině (krajina dříve a dnes, vliv lidských aktivit, jejich reflexe a perspektivy); dlouhodobé programy zaměřené k růstu ekologického vědomí veřejnosti (Státní program EVVO, Agenda 21 EU) a akce (Den

-
- × **přímý kontakt s prostředím např. terénní výuka, monitorování stavu jednotlivých složek životního prostředí, praktické činnosti v ochraně přírody a péči o životní prostředí.**

ZACHRÁNÍM SVŮJ STROM ?

**PROJEKT V RÁMCI ENVIRONMENTÁLNÍ
VÝCHOVY**

× Simulační aktivita:

„Pohodlně se usadte“

POHODLNĚ SE USAĎTE

- ✘ Žáci umístí své židle doprostřed místnosti (odpovídají počtu žáků)
- ✘ Po místnosti se vyvěsí postery s názvy světadílů (Afrika, Asie. Západní Evropa, Východní Evropa, Latinská Amerika, Severní Amerika) tak aby u nich vznikl dostatečný prostor.
- ✘ .

-
- ✘ Vyučující požádá žáky, aby se rozmístili k jednotlivým regionům tak, aby jejich počet odpovídal (poměrně) počtu obyvatel.
  - ✘ Vyučující dále žákům vysvětlí, že židle uprostřed místnosti symbolizují veškeré světové bohatství. Úkolem každé skupiny je odebrat a ke svému posteru přemístit takové množství židlí, které dle jejich názoru odpovídá bohatství jejich regionu.

-
- ✘ Vyučující vyzve žáky, aby se všichni usadili na židle svého regionu. Nastane následující situace. V některých regionech bude židlí nadbytek a v jiných bude více studentů sdílet jednu židli (zvláště v regionu Afriky a Asie budou studenti nuceni najít vhodný způsob, jak se na židle vtěsnat).
  - ✘ Souvislost s globálními problémy, které mají vazbu na nerovnoměrné rozdělení bohatství ve světě (migrace, terorismus, občanské války, degradace životního prostředí, šíření nakažlivých chorob) .

21	Rozloha	Židle	Počet obyvateľ	žáci
Evropa	10,38 mil. km ²	5	728,8 mil.	3
Asie	44,4 mil. km ²	6	3,9 mld.	12
Afrika	30,3 mil. km ²	1	906 mil.	3
Austrálie a Oceánie	8,9 mil. km ²	1	31,8 mil.	1
Severní Amerika	24,4 mil. km ²	5	429,5 mil.	1
Jižní Amerika	17,8 mil. km ²	3	443,3 mil.	1

DALŠÍ SIMULAČNÍ AKTIVITY

- ✘ Zákon o využívání zvířat (Horká – Výchova pro 21. století)
- ✘ Tropické pralesy (Selby, Pike – Globální výchova, další aktivity – Cvičení a hry I.,II.)
- ✘ Supermarket Global, Obchod aneb jak funguje neviditelná ruka trhu
(Bedrník 3/2005)

-
- × Vhodná je **návštěva lokálních středisek ekologické výchovy** nabízející žákům své **výukové programy** zabývající se environmentální problematikou – celostátní **Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina**
  - × <http://www.pavucina-sev.cz/>
  - × v Brně – Lipka (lipka.cz)
  - × www.terezanet.cz
  - × <http://www.hraozemi.cz/> <http://www.ekokatalog.cz/>
  - × [Ekoškola.cz](http://ekoškola.cz)

× „Muž, který sázel stromy“ (Jean Giono)

- × Studenti se rozdělí do skupin po 4. Jejich úkolem je přečíst si daný text příběhu „Muž, který sázel stromy“ a plnit úkoly dle přidělených rolí, výstupem skupiny je dopis, který napíše někomu nebo něčemu z příběhu.
- × Studentům jsou zadány a vysvětleny následující role, které budou představovat: spojovatel textu, tazatel – vedoucí diskuze, výběrčí úryvků a pisatel dopisu.
- × Na konci této aktivity by měla následovat zpětná vazba. Rozebrání dojmů a postřehů z knihy, prezentace jednotlivých skupin. Co se žáci dověděli, co je důležité, o čem kniha pojednává. Přečtení úryvku pisatele, který má někomu nebo něčemu z knihy napsal dopis.

PŘÍKLADY DÍLČÍCH AKTIVIT PRO REALIZACI ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVY

- ✘ Kritické čtení – práce s textem (podvojný deník, práce s rozstříhaným textem, předvídání z klíčových slov, dramatizace)
- ✘ Filmový materiál (podvojný deník – prezentace filmu po částech)

-
- × Využití tematických filmů – Baraka, Ptačí svět, Nepříjemná pravda.
  - × Nabídka „ekofilmů“
  - × <http://www.ekofilm.eu/>

